

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Tervishoid ja vägivalla märkamine – kus oleme praegu

Andrea Kink, Olga Jevdokimova, Hannaliisa Uusmaa, Liis Sild

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

ohvriabi

Ohvriabi süsteemi seosed tervishoiuga

- SAKid
- NTKd
- MARACid
- Ohvriabi kriisitelefoni
- Ohvriabitöötajad ja perearstid
- PSK, psühholoogilise abi hüvitis

Ohvriabitöötajad, kriisitelefoni

- Seosed pigem juhuslikud, isiklikel kontaktidel põhinevad
- **Info levitamine peamiselt läbi teavitustöö, infomaterjalide**
- Kriisitelefoni mõned juhtumid perearstide pöördumistest. Muud juhtumid läbi häirekeskuse kõnede.
- Perearstid, vaimse tervise spetsialistid ja muu tervishoiupersonal ei pöördu veel reeglina enda kahtlustega **116006** poole.
- Vajadused/eeldused ohvriabi vaatest: märke vägivalda olemasolu kohta näevad tervishoiutöötajad tõenäoliselt igapäevaselt, kuid nende äratundmiseks puuduvad tihti teadmised, oskused reageerida ja teadmised, mida teha edasi.

Seksuaalvägivala kriisiabikeskused ehk SAKid

2016a lõpust - Sotsiaalkindlustusameti ohvriabi- ja ennetusteenuste osakond koostöös Sotsiaalministeeriumi ja erialaekspertidega alustas seksuaalvägivala ohvritele mõeldud standardiseeritud kompleksteenuse ettevalmistustega.

2017a - loodi neljas Eesti piirkonnas seksuaalvägivala kriisiabikeskused ehk SAKid

- **Tallinnas:** Lääne- Tallinna Keskhaigla naistekliinik (Pelgulinna Sünnitusmaja)
- **Tartus:** Tartu Ülikooli Kliinikum (günekoloogia osakond)
- **Pärnus:** Pärnu Haigla (valvenaistearst)
- **Kohtla-Järvel:** Ida-Viru Keskhaigla (günekoloogia osakond)

- Seksuaalvägivala kriisiabikeskustesse pöördus 2019 a 133 seksuaalvägivala ohvrit

Rohkem infot: <http://www.palunabi.ee/seksuaalvagivald>

MARAC

<https://www.youtube.com/watch?v=5eszzQMJCj8>

MARAC ekspertgruppide eesmärk on surmaga/ raskete tervisekahjustustega lõppevate lähisuhtevägivalla juhtumite ärahoidmine. Selleks kasutatakse spetsiaalselt Eestile kohandatud juhtumi tuvastamise- ja korraldamise süsteemi, mis põhineb kindla ülesehitusega võrgustikutööl. MARAC-i ekspergrupis teeb operatiivselt koostööd politsei, ohvriabi, prokuratuur, naiste tugikeskused, lastekaitse, KOV ning tulevikus sagedamini ka meditsiini- ning haridusvaldkonna esindaja). Samuti tegutsevad ekspertgruppide kõrval kõrge riski eriväljaõppe saanud MARAC-i tugiisikud, keda täna on üle Eesti 30)

MARAC-i sihtrühmaks on täisealised kannatanud. Samas ka kannatanu lapsed.

2019. aasta detsembrikuuks sai kogu Eesti kaetud MARAC ekspertgruppidega (18 MARAC-i).

MARAC-is on ainuüksi 2019. aastal aidatud 168 inimest, kelle elu ja tervis on olnud otseselt ohus. Pea 85% MARAC-i klientidest on pikaagselt kannatanud väga raskel kujul kõikide lähisuhtevägivalla liikide all (füüsiline, vaimne, seksuaalne, majanduslik). Kui arvestame lisaks teenuseid ja abi, mis on MARAC-i kaudu jõudnud kannatanu lastele, ent ka vägivallatsejale, on sellel aastal MARAC-ide kaudu aidatud 631 inimest.

Meditsiini- ja tervishoiu valdkond MARAC-is:

- Perearstid, EMO, günekoloogid riskihindajatena
- MARAC-i põhituumikus meditsiini- ja tervishoiu valdkonna ekspertteadmise esindajana

Naiste tugikeskused

2018-abistatud 1950 naist

- Perearst seotud juhtumitega 36 korral
- Naistearst seotud juhtumitega 12 korral
- EMO seotud juhtumitega 67 korral
- Kokku 115, ~6% juhtumitest

2019-abistatud 2176 naist

- Perearst seotud juhtumitega 56 korral
- Naistearst seotud juhtumitega 31 korral
- EMO seotud juhtumitega 75 korral
- Kokku 162, üle 7%

Koostöö: med.töötajate poolsed pöördumised tugikeskuste poole pigem erandlikud-isikupõhised (tuttav, sugulane, varasem klient); koostöö kujuneb juhtumite käigus (vigastuste fikseerimine, õmbluste eemaldamine, perearsti vahetus, rasedusega seotud teemad, vaimse terviseiga seotud teemad, krooniliste haiguste puhul konsulteerimine)

Ootused: märkamise korral jagada infot tugikeskusest; julgelt pöörduda maakondliku tugikeskuse poole info saamiseks, arutamiseks (ka anonüümselt); osaleda tugikeskuste poolt korraldatavatel koolitustel